

Yttrande

Datum	Diarienummer	Sida
2021-04-28	0425/21	1 (11)
	Er beteckning	
	M2020/01926	

Handläggare
Lars Lodin
Dok.ansvar/Godkänd/Projektägare
GD
Organisation/Område
SFV SKOG

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över skogsutredningens betänkande SOU2020:73 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen

Ert diarienummer M2020/01926

Inledning

Statens fastighetsverk (SFV) har från Miljödepartementet mottagit remiss på SOU2020:73 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen.

SFV:s uppdrag och fastigheter

SFV ansvarar för att förvalta en viss del av statens fasta egendom. Verket ska inom sitt uppdrag bidra till ett hållbart byggande och en hållbar förvaltning. SFV förvaltar en sjundedel av Sveriges yta och cirka 3 000 byggnader. Många av SFV:s objekt är statliga byggnadsminnen med skyddsföreskrifter.

SFV:s skogsmark förvaltas i enlighet med den strategi för hållbart skogsbruk som tagits fram i ett särskilt regeringsuppdrag och redovisades till regeringen årsskiftet 2016/2017.

SFV förvaltar knappt 300 000 hektar produktiv skogsmark som är beståndsindelad för skogsbruk. Av denna areal är ca 57 000 ha frivilligt avsatt för naturvård och resterande 240 000 ha klassat som produktionsskog.

SFV förvaltar ytterligare ca 400 – 500 000 ha produktiv skogsmark i naturreservat eller skog som inte är indelad för skogsbruk.

Sammanfattning

SFV har tagit del av utredningen och lämnar i underlag nedan synpunkter på för SFV relevanta delar i betänkandet. Huvudfokus ligger på förslaget om skydd av fjällnära skog eftersom det förslaget har störst påverkan på SFV:s förvaltning.

Sammanfattningsvis lägger utredaren fram flera goda förslag och kommer med rättsliga tydliggöranden i omtvistade frågor som om de genomförs skulle kunna underlätta samverkan i den skogliga sektorn.

När det gäller förslaget om skydd av fjällnära skog har SFV förståelse för behovet av att lösa den situation som uppkommit ovan gränsen för fjällnära skog på ett rationellt sätt som både tar tillvara de naturvärden som finns och enskilda markägares ekonomiska anspråk. SFV anser dock att utredaren i sitt förslag stöder sig på inventeringsunderlag som vare sig uppfyller kvalitativa krav eller processkrav. Om utredningens förslag, som innebär kraftigt utökad skydd inom/i anslutning till det fjällnära området, genomförs i sin

nuvarande form kommer resurser satsas på att skydda skog som inte besitter höga naturvärden. Det i ett område där behovet av ytterligare skydd är begränsat ur ekologisk synvinkel. Detta är vare sig samhällsekonomiskt eller bevarandemässigt rimligt. Formellt skydd av de föreslagna områdena riskerar också att skapa geografiskt svårhanterlig förvaltning både av de områden som skyddas och av den skog som fortsatt ska brukas.

SFV noterar att det saknas en djupare kulturmiljöhorisont i utredning både på ett över- siktligt plan och i detaljer. Detta gör att det angivna helhetsperspektivet som anges i utredningen inte till fullo finns och att flera av de föreslagna åtgärderna riskerar att inte kunna uppnås eller att det blir konsekvenser som inte uppmärksamrats i denna utredning.

Synpunkter

Nedan har vi sammanställt de synpunkter SFV vill förmedla indelat enligt betänkandets kapitelindelning.

Kapitel 16

Utredningen föreslår ett kraftigt utvidgat formellt skydd av mycket stora arealer produktiv skogsmark ovan och i anslutning till den fjällnära gränsen. I utredningen benämns dessa områden som "Stora sammanhängande naturskogar med mycket höga naturvärden".

Utgångspunkten att inte bedriva skogsbruk i sammanhängande naturskogar med mycket höga naturvärden är för SFV en självklarhet. Ända sedan SFV efter sitt bildande övertog förvaltningen av de aktuella områdena efter nedläggningen av Domänverket, har myndighetens strategi varit att inga skogar med höga naturvärden ska avverkas.

Detta tydliggjordes ytterligare i SFV:s strategi för hållbart skogsbruk 2016 som ligger till grund för hur skogen brukas idag och där ambitionen för både inventering av naturvärden och frivilliga avsättningar ökade. När strategin fullföljs kommer 80% av SFV:s produktiva skogsmark att undantas brukande för att gynna naturvärden.

Trots att utredningens utgångspunkt och SFV:s strategi på övergripande nivå är helt förenliga, är det SFV:s uppfattning att utredningens förslag har stora brister. Bristerna beror på att de inventeringar som legat till grund för utredningens förslag, inte har den kvalitet som skulle ha krävts för att ge stöd åt ett så omfattande förslag. Det är uppenbart att inventeringarna har genomförts mycket hastigt och med skillnader mellan de olika länen inom området. Metodik och kriterier har inte varit kända för aktörer utanför länsstyrelser och Naturvårdsverket. Parterna har inte varit inbjudna att delta, varför förutsättningarna för en samsyn om de värden som uppges ska finnas inom områdena inte har förelegat. Någon i förväg överenskommen processordning för hantering av motstående intressen, har inte funnits. Detta har, sett i ljuset av de skillnader som finns i inventeringsresultaten från de tre aktuella länsstyrelserna, gjort att utredningens förslag i vissa delar måste avstyrkas.

SFV:s grundinställning är som ovan nämnts att skogar med höga naturvärden inte ska avverkas. Att avsätta stora arealer skog som inte har höga naturvärden i en del av landet där andelen skyddad skog redan uppgår till över 50% anser SFV vare sig vara samhällsekonomiskt eller bevarandemässigt försvarbart.

Utredningens förslag omfattar i denna del totalt 1,5 miljoner ha mark varav dryg 500 000 ha bedöms vara produktiv skogsmark.

För SFV innebär förslaget att ca 416 000 ha ska omfattas av skydd, varav 60 000 ha är produktiv skogsmark som karterats och beskrivits i vårt indelningsregister. Anledningen till

skillnaden mot skogsutredningens arealsuppgift är att vi bara räknat med den produktiva skogsmark som finns i SFV:s skogliga register. Produktiv skog som inte är indelad har SFV inte heller för avsikt att bruka. På sidan 997 och 998 beskrivs ytterligare områden om ca 8 000 ha skogsmark med lägre andel värdekärna som föreslås för skydd. Dessa behandlas under rubriken "Specialområden i Norrbotten".

Några grundläggande förhållanden förvånar SFV:

- utredningen har i sitt förslag om skydd av stora områden inom och i anslutning till det fjällnära området föreslagit skydd av områden som inte besitter naturvärden,
- utredningen har föreslagit skydd av stora arealer utanför det fjällnära området,
- utredningen saknar nästan helt diskussion om representativitet i den skog som skyddas i Sverige.

Utredningen beställde tidigt ett speciellt kunskapsunderlag om representativitet i den skyddade skogen i Sverige, men har sedan i sitt arbete i endast i mycket begränsad omfattning använt detta. Utredningen tycks ha uppfattningen att genom att skydda stora arealer i nordvästra Sverige, kan internationella åtaganden för hela landet uppfyllas och ytterligare skydd i andra delar av landet behöver inte öka. SFV är övertygade att så inte är fallet och att den nationella och internationella förväntan att skydda skog i resten av landet inte kommer minska.

Redovisning av naturvärden

SFV har som grund för sitt yttrande gjort beräkningar baserade på digitala kartdata från Naturvårdsverket och de aktuella länsstyrelserna. Dessa data har sedan jämförts med SFV:s egna beståndsuppgifter i vårt skogliga register, inklusive de naturvärdesinventeringar som löpande utförs.

I tabellen nedan redovisas SFV:s målklassning av den indelade skogen inom utredningens föreslagna område. Totalt sett är cirka hälften av arealen som berörs frivilligt avsatt för skydd, medan andra hälften har klassats som produktionsskog. Det kan noteras att skillnaden mellan SFV:s andel frivilliga avsättningar i de olika länen är avsevärd. I Jämtland och Västerbotten är andelen frivilliga avsättningar ca tvåtredjedelar medan knappt en tredjedel är frivilligt avsatt i Norrbotten.

	Jämtland		Västerbotten		Norrbotten		Totalt	
	Area (ha)	Andel	Area	Andel	Area	Andel	Area	Andel
Produktionsskog	5 700	35%	6 400	32%	16 400	69%	28 500	47%
Frivilliga avsättningar	10 500	65%	13 800	68%	7 300	31%	31 600	53%

En bedömning av åldern på den skog som föreslås för skydd ger för handen att det finns en inte obetydlig areal ung och medelålders skog i de områden som pekats ut av länsstyrelsen.

Län	Areal skog under 100 år (ha)	Andel skog under 100 år (ha)
Jämtland	1 246	8%
Västerbotten	1 559	8%
Norrbotten	4 603	19%

Från Västerbottens och Norrbottens länsstyrelse har SFV fått ta del av länsstyrelsernas funktionsklassindelning av de inventerade områdena. På SFV:s mark klassar Länsstyrelsen i

Projektnummer	Datum	Diarienummer	Sida
	2021-04-28	0425/21	4 (11)
Objektnummer		Er beteckning	
		M2020/01926	

Västerbotten 94% av de produktiva skogsmarken som värdekärna, medan motsvarande siffra i Norrbotten är 78%. Vid en mer detaljerad studie av länsstyrelsen i Norrbottens klassning på områdesnivå visar det sig att ett stort antal områden enligt deras egen klassning har en betydligt lägre andel värdekärna än 70% den lägsta på SFV:s mark har ca. 17 % värdekärna. Uppdraget till länsstyrelserna var att redovisa områden med minst 70% värdekärna.

Jämförs Länsstyrelsernas klassning av värdekärnor med SFV:s frivilliga avsättningar ses att i Västerbotten överensstämmer klassningen av värdekärna i 68% av fallen med frivilliga avsättningar medan samma siffra för Norrbotten är 36%. SFV:s slutsats av detta är att länsstyrelsen Norrbotten förutom en lägre andel värdekärna dessutom har lägre genomsnittliga naturvärden på de värdekärnor man funnit än i Västerbotten. I bilaga 1 finns en kartbild på två områden med 17 respektive 55% värdekärna enligt länsstyrelsens egen inventering.

Arrondering

I utredningens underlag beskrivs områdena som stora och sammanhängande områden med naturskog. Ovan har SFV beskrivit de problem som finns med stora skillnader i inventeringsunderlaget. Även när det gäller frågan om hur utredningen definierat vad som avses med "sammanhängande områden" (arronderingen) finns stora frågetecken. Det är självfallet så att de slutliga övervägandena om gränsdragning måste föregås av mer detaljerade avgränsningar. Men om beslut om skydd av områden på en övergripande nivå fattas utan vare sig en enhetlig kriteriebild, en överenskommen processordning eller en konsekvensbeskrivning på en mer detaljerad nivå, är riskerna stora att kommande beslut ifrågasätts och inte får någon legitimitet samtidigt som de – om de områden som avsätts uppenbart inte besitter de höga naturvärden som enligt lagstiftningen ska vara grund för ett skydd – kommer att urholka skyddsinstrumentet.

Arronderingen av de områden som avsätts kommer att påverka också de områden som kommer att kvarstå som sådana där skogsbruk ska medgivas. SFV har studerat några områden för att se vilka konsekvenser utredningens förslag kan komma att få på ett framtida bruk av de områden som kan nyttjas för detta. I bilaga 2 a-c, finns kartor som visar några exempel på den orimliga arronderingen av det som föreslås få ett skydd.

Mot bakgrund av detta måste beredningen av utredningens förslag också ta ställning till hur områden där arronderingen av nytillkommande skyddade områden kraftigt försvårar ett ekonomiskt försvarbart skogsbruk ska kunna förvaltas effektivt och hållbart.

Utredningens uppdrag – fjällnära skog

Utredningens uppdrag var att finna balans mellan brukande och skydd i fjällnära skog. Bakgrunden var den förändrade tillämpningen av skogsvårdslagen efter domslut i flera fall som visar att markägare har rätt till ersättning om en ansökan om avverkning avslås på grund av höga naturvärden.

SFV delar analysen att det inte är samhällsekonomiskt eller naturvårdsmässigt effektivt att löpande ersätta de markägare som ansöker om avverkningstillstånd. Bättre då att ta ett samlat grepp och skydda det som är skyddsvärt och sedan medge brukande på de områden som inte bedöms hålla höga naturvärden.

Utredningen har dock lagt förslag som för SFV:s del får betydligt större påverkan nedan gränsen för fjällnära skog än i området ovan gränsen. Inom det område som föreslås för skydd ligger knappt 60% av SFV:s produktiva skogsmark klassad som produktionsskog nedan fjällnäragränsen.

Projektnummer	Datum	Diarienummer	Sida
	2021-04-28	0425/21	5 (11)
Objektnummer		Er beteckning	
		M2020/01926	

Specialområden i Norrbotten

På sidorna 997 och 998 i utredningen behandlas SFV:s skogsinnehav. Där nämns ytterligare 6 000 ha produktiv skogsmark som utredningen föreslår ska skyddas. SFV:s analys visar att det rör sig om 7 900 ha produktiv skogsmark. Det har visat sig att lantmäteriets "Nya Marktäckedata" (NMD) i denna region ibland klassar ungskog som skogklätt impediment, vilket sannolikt är orsaken till skillnaden i areal. Dessa områden har en andel värdekärna på ca 40% enligt berörd länsstyrelse. 90% av områdena ligger nedan fjällnäragränsen och nära hälften av arealen är under 100 år. Enligt SFV:s underlag är inte naturvärdena så höga generellt inom områdena att det motiverar ett formellt skydd som naturreservat eller nationalpark.

För merparten av områdena har SFV fört diskussioner med länsstyrelsen en längre tid och SFV:s förslag är att områdena avsätts med ett viss tillåtet skogsbruk, med hyggesfria metoder, naturvårdande skötsel samt skötsel för att främja rennäring och friluftsliv. Dessa områden skulle då lämpligen förvaltas av SFV och för alla inblandade vara ett bättre alternativ än ett reservat där inget skogsbruk tillåts. Berörda samebyar har återkommande framfört att stora delar av områdena bör röjas och gallras så att det blir möjligt att driva ren genom områdena och förbättra etablering och tillväxt av marklav. Idag är områdena svåra att använda för rennäringen. SFV avstyrker därför utredningens förslag om ett totalt skydd av dessa områden.

Besöksnäring i stället för skogsbruk

SFV anser att utredaren generellt överskattar besöksnäringens förmåga och möjlighet att kompensera för uteblivna intäkter från skogsbruk. Studier som påvisar samband mellan skydd av natur och lokalt ökade intäkter i form av naturturism utgår ofta från tätbefolkade regioner. I norra Sveriges gleset befolkade områden finns inte detta samband vilket en vetenskaplig studie från Umeå universitet påvisar (*Byström, J., 2019. Development in Resource Peripherics: Conflicting and Unifying spaces in Northern Sweden. Umeå universitet*). SFV vill mena att det saknas belägg för att ytterligare skyddade områden skapar fler arbetstillfällen och en regionalekonomisk fördel i de norra delarna av landet.

Hittillsvarande erfarenheter från de stora skogsreservat som redan finns på SFV:s mark i fjällkanten i Norr- och Västerbotten är att det är extremt låg besöksfrekvens i dessa. En besöksundersökning från 2019 visar att besöksfrekvensen även i Norrbottens nationalparker är låg. Frånsett Abisko så är det genomsnittliga antalet besökare per nationalpark och år cirka 5 000 (*Willnersson-Thöm, P., 2019. Nationalparkernas attraktivitet. Examensarbete. Umeå universitet, s. 34.*). Sannolikt är det andra områden som i första hand kommer attrahera besökare.

Naturvårdsverkets besöksundersökning i nationalparkerna från 2019 visar även på att en besökare i genomsnitt har kostnader för boende, mat och övrigt för 1000 kr, vilket spenderas i den kommun som nationalparken är belägen i (*Naturvårdsverket, 2019. Besökarundersökning i Sveriges nationalparker. Resultat från sommaren 2019. Rapport 6899, s 37.*). Dessa ringa omkostnader samt ett lågt besöksunderlag är inte tillräckligt för att driva runt ett naturturismföretag. En annan fråga är hur ökade besöksantal skulle påverka natur, rennäring och lokalboende? I Jämtland har på sina håll besöksantalet ökat de senaste åren med omfattande förstörelse av naturvärden och en infekterade debatt om hur rennäringen drabbas som följd. Följer man den rådande debatten känns det långt ifrån säkert att en ökad besöksnäring gynnar rennäring och naturvård jämfört med det skogsbruk som bedrivs i regionen.

En fungerande besöksnäring är beroende av en infrastruktur i form av anläggningar och vägar. SFV:s skogsbruk bidrar till en sådan infrastruktur på olika sätt, inte minst genom att t ex skogsvägar utnyttjas för olika ändamål. Om ytterligare områden, utöver de stora arealer

som SFV redan idag skyddar eller som avses skyddas, kommer intäkterna från skogsbruket att minska med följd att dagens vägnät inte kommer att kunna underhållas med intäktsmedel. Följden skulle bli att anslag behöver ställas till förfogande för att upprätthålla infrastrukturen.

Konsekvenser för SFV

Konsekvenserna för SFV:s skogs- och markförvaltning finns till viss del beskrivna både i kapitel 16 och kapitel 17 i utredningen. Redovisningen bygger på underhandsunderlag från SFV. Författarna till utredningen har emellertid valt att endast redovisa delar av det material som SFV lämnat in och då valt sådant som stöder utredningens förslag.

SFV har på strategisk nivå sänkt avverkningsnivån för att kunna balansera olika nyttor och önskemål. Bland annat för att kunna ta större hänsyn till naturvård och renskötsel. Konsekvensen av detta är att direktavkastningen från förvaltningen blir lägre. SFV har medvetet balanserat detta för att kunna tillgodose naturvård och rennäring samtidigt som vi har en tillräcklig omsättning för att hålla en god skogsskötsel, underhåll av vägar och naturvårdande skötsel.

SFV har inga planer på att avverka skogar med höga naturvärden. När SFV anger möjlighet till framtida ökad avverkning inom det område som utredningen vill skydda, har det sin grund i att det finns områden med anlagd ung- och medelålders skog vars värde kommer kunna realiseras i framtiden. Inom det område som föreslås för skydd finns en ansenlig areal skog yngre än 100 år uppskattat virkesvärde efter avverkningskostnader för den skogen är idag ca 100 miljoner. Om 20 år kommer värdet vara ungefär dubbelt detta belopp.

Om stora arealer med skog utan höga naturvärden undantas från skogsbruk kan det få till följd att SFV:s ekonomiska möjligheter att bedriva en god skogsvård samt naturvårdande skötsel på det resterande innehavet påverkas. Utanför de områden som utredningen föreslår ska skyddas förvaltar SFV 217 000 ha i nordvästra Sverige med övervägande ung och medelålders skog. Den årliga tillväxten i dessa skogar motsvarar ett virkesvärde efter avverkningskostnader på över 170 miljoner kr per år. Dessa virkesvolymerna kommer inte kunna realiseras förrän om 20 – 30 år. Fram till dess krävs möjlighet till en god skogsskötsel och naturvårdande skötsel och möjlighet att underhålla vägar så att skogen är möjlig att bruka. Skogsbruk är en mycket långsiktig verksamhet och att endast framhålla lönsamhet ett visst givet år blir i sammanhanget mycket missvisande.

Förslag

Ur perspektivet att bevara biologisk mångfald ser SFV inte att det finns tillräckligt starka argument för den satsning på formellt skydd av skog i och i anslutning till det fjällnära området som utredningen föreslår. Särskilt inte om det kommer ske på bekostnad av skydd i andra delar av landet. Arealerna skyddade områden, både genom formellt skydd och som frivilliga avsättningar, är så stora att samtliga nivåer av biologisk mångfald i området kan tillgodoses. Genom aktivt arbete och samverkan mellan Länsstyrelser och framförallt de större markägarna finns dessutom goda möjligheter att planera för en stark grön infrastruktur även i de områden där skogsbruk bedrivs.

Som vi diskuterat tidigare behöver dock frågan om ersättning och brukande av skog ovan gränsen för fjällnära lösas. SFV anser att det effektivaste sättet är ett samordnat arbete för områdesskydd, med delaktighet av de parter som brukar områdena, men då endast i området ovan gränsen för fjällnära skog. I ett sådant uppdrag måste stor hänsyn tas till arrondering och terräng på sådant sätt att de naturreservat som bildas blir möjliga att förvalta på ett effektivt sätt, liksom den skog och de marker som inte kommer ingå i reservaten.

Det bör också tydliggöras att ungskog endast i undantagsfall ska tas med i reservatsbildning. I landskap där det finns inslag av ungskogar anser SFV att det är bättre och mer

Projektnummer	Datum	Diarienummer	Sida
	2021-04-28	0425/21	7 (11)
Objektnummer		Er beteckning	
		M2020/01926	

kostnadseffektivt för staten med frivilliga avsättningar och samverkan kring grön infrastruktur än att undanta ungskog från brukande. Reservatsföreskrifterna för dessa områden bör också utformas så att de inte i onödan hindrar lokalbefolkningens nyttjande för jakt, fiske och vedfångst.

Renskötseln måste kunna bedrivas oinskränkt inklusive möjlighet till uttag av fritt virke enligt rennäringslagen. Om en rimlig avgränsning ska uppnås kommer sannolikt inte alla skogar med höga naturvärden kunna inkluderas så viss inlösen till privata markägare i framtiden går nog inte att undgå. SFV:s grundinställning är att SFV ska kvarstå som förvaltare på de områden som skyddas och de reservat som bildas. SFV samverkar gärna för att planera och stödja den gröna infrastrukturen i de områden som inte skyddas, ett arbete som SFV redan bedriver sedan flera år. Att fastighetsbilda områden och föra över till Naturvårdsverket fastighetsinnehav från det innehav som SFV förvaltar, är en orimligt dyr åtgärd där förvaltningens inriktning kan lösas på andra sätt.

När det gäller området nedan gränsen för fjällnära avstyrker SFV utredningens förslag. De områden som har tillräckligt höga naturvärden kan och bör hanteras inom den normala processen för skydd av natur där respektive länsstyrelse jobbar utifrån de mål och riktlinjer som man får och där mål och medel prioriteras där de gör störst nytta på nationell nivå.

SFV vill i detta sammanhang också lyfta fram att myndigheten har en mycket god kunskap om naturvårdande skötsel, tillgänglighetsskapande åtgärder, kommunikation o dyl, varför SFV även fortsättningsvis bör ha ansvar för att förvalta de områden som idag hanteras av myndigheten. Det kan också övervägas om detta uppdrag bör utökas till annan skyddad mark för att skapa en tydligare rollfördelning mellan länsstyrelserna och SFV samt en samlad förvaltningsorganisation.

Kapitel 3

Det är viktigt att poängtera att det frivilliga skyddet ses som en fullgod komponent för måluppfyllelsen till miljömålet Levande Skogar. Trots detta har stora arealer frivilliga avsättningar överförts till reservat under de senaste decennierna. Detta har också lett till att arealen frivilliga avsättningar i perioder minskat över tid. Även i denna utredning föreslås sådana överföringar, vilket leder till ökade kostnader för ersättning till markägare och administrativa kostnader för reservatsbildning m.m. Detta är knappast kostnadseffektivt för staten. Om det frivilliga skyddet upplevs som icke fungerande – vilket utredningens förslag kan tolkas som – vore det bättre om detta kunde sägas direkt och hanteras i egen ordning.

För SFV:s del har tidigare ca 60 000 ha områden som myndigheten avsatt för skydd genom frivilliga beslut överförts till Naturvårdsverket och i utredningens förslag föreslås ytterligare drygt 30 000 ha överföras. Generellt sett ser SFV inte att detta innebär ett klokt användande av statens naturvårdsbudget, och SFV instämmer i riksrevisionens tidigare bedömning att myndigheterna måste ta hänsyn till frivilliga avsättningar för att få en kostnadseffektiv naturvård (Skyddet av värdefull skog RIR 2018:17).

Riksrevisionen påtalade även att regeringen bör initiera en behovsanalys i syfte att klargöra återstående skyddsbehov i olika regioner för att nå fastställda mål för miljö och friluftsliv. Utredningen innehåller ingen sådan analys, trots att det inom ramen för utredningen gjorts en representativitetsanalys av befintligt skyddade skogar. Den påvisade en mycket dålig representation av skogar belägna på andra håll i landet än det fjällnära läget. Trots det lämnar utredningen förslag om formellt skydd för mycket stora arealer i just det området.

I utredningen står att praktiskt taget all mark i Sverige bär spår av mänsklig påverkan (sidan 89). Detta har lämnat spår i form av kulturhistoriska lämningar, fornlämningar och kulturlandskap. I stora delar av Sverige har dessa dock inte inventerats till fullo i samband med de nationella fornlämningsinventeringarna. Detta gör att det är svårt att visa dem rätt hänsyn i samband med skogsbruksåtgärder, men också i friluftslivssammanhang och att kunna utnyttja dem som en resurs i turistnäringen. SFV saknar förslag från utredningen om komplettering av den nationella fornlämningsinventeringen. Detta blir särskilt problematiskt inom det fjällnära området som till stora delar är kärnområden för den historiska rennäringen och genom det för den samiska ursprungsbefolkningens kultur.

Kapitel 4

I detta kapitel kunde redovisningen av övriga lagstiftningar som berör skogspolitiken vara starkare. En av dess är kulturmiljölagen (KML) och dess 2 kap. där det finns ett antal bestämmelser i denna som påverkar skogsbruket, t ex KML, 2 kap. 6 §: *Det är förbjudet att utan tillstånd enligt detta kapitel rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.*

Kapitel 6

I kapitel 6.3 Naturvårdsavtal borde det refereras till Havs- och vattenmyndighetens remiss rörande nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer som kan komma att påverkas vid förändringar av hanteringar av naturvårdsavtal (HaV dnr 01733-2018).

Kapitel 7

Produktion av kvalitetsvirke för underhåll av kulturbyggnader diskuteras i detta kapitel och SFV lyfts fram som möjlig nyckel-leverantör av detta.

I SFV:s skogsinnehav finns stora möjligheter att leverera de eftersökta kvaliteterna. Både senvuxet tallvirke med hög kärnvedsandel och andra specials Sortiment, till exempel ekvirke eller annat ädellöv. SFV skulle kunna sköta lämpliga skogar med inriktningen att ta fram dessa specials Sortiment för virke till renovering av kulturbyggnader. Det bygger emellertid på att det går att förena med naturvårdens krav i lag, certifiering och opinion. Kort sagt måste skogen kunna tillåtas att bli riktigt gammal utan att automatiskt klassas som skyddsvärd ur naturvårdshänseende.

Förslag som i hög grad riktar in sig på ytterligare skydd av skog i de mest glesbefolkade delarna av landet med den mest lågintensiva och hushållningssamma skötseln får svårt att stödja det tredje delmålet i landsbygdspolitiken: *likvärdiga förutsättningar för människor att arbeta, bo och leva på landsbygden.* Det riskerar också att öka segregeringen mellan stad och land samt de upplevda främlingskapet hos de medborgare som lever i lågbefolkade områden.

Utredaren drar på flera ställen i utredningen slutsatser om skogsbrukets lönsamhet, bland annat i kapitel 7.10 där lönsamhet i den fjällnära skogsbruket diskuteras. Utredarens resonemang visar på bristande kunskap om skogsbrukets lönsamhet, lokala förhållanden och framförallt möjliga framtidsutsikter. Som utredaren själv konstaterat förväntas efterfrågan stiga över tid. Det kommer sannolikt även förbättra lönsamheten. Ung och medelålders skog i det fjällnära området kommer på sikt komplettera utbudet och sannolikt göra skogsbruk generellt lönsammare i området. Staten borde istället vara mer intresserad av att se över hur infrastruktur kan stärkas för transporter via exempelvis järnväg. Särskilt som ju utredningen

också pekar på att behovet av råvara i framtiden kommer vara större än tillgången, inte minst genom att skogsråvaran behövs för fler ändamål.

Kapitel 9

SFV tillstyrker förslaget om en nationell samordnare för skogsprogrammet liksom ett mål för ökad hållbar tillväxt.

När det gäller lagstiftning om lägsta ålder för föryngringsavverkning (LÅF) kan sänkning eller borttagande av denna regel förvisso förenkla för skogsbrukare och till viss del minska "trycket" på den äldre skogen men en sådan förändring bör i så fall kompletteras på något sätt för att skapa goda incitament för att låta skogen bli gammal. SFV anser att det vore olyckligt ur många aspekter med en glidning mot successivt kortare omloppstider. På sikt skulle både skogsnäringen och alla andra intressen i skogen gynnas av att omloppstiderna i stället förlängdes.

SFV tillstyrker förslaget om avreglering för skogsbruk på tidigare åkermark.

Utredningens förslag om utökad rådgivning från Skogsstyrelsen och inrättande av ett skogsskadecenter är positiva. I ett framtida skogsskadecenter, vore det en idé att också ta upp kulturmiljöer och hur de ska hanteras i samband med skogsskador, t ex vid de stora bränderna i Värmland och Västmanland eller i samband med efterarbetet efter stormarna Gudrun och Per.

Det är positivt att utredningen tar med förslag för att komma till rätta med skador på skog orsakade av klövvilt. En aspekt som ofta inte tas upp i tillräcklig utsträckning i det här sammanhanget är de stora negativa konsekvenserna en alltför hög klövviltstam medför för den biologiska mångfalden. Föryngring av tall och flera viktiga lövträd missgynnas systematiskt på grund av att de är begärligt bete för en klövviltpopulation som inte är i balans. Det behövs betydligt kraftfullare åtgärder från beslutsfattare och myndigheter än enbart rådgivning för att komma till rätt med problemet.

SFV ser även positivt på förslaget om inrättandet av ett vetenskapligt råd för biologisk mångfald, men vill föreslå att ett sådant också får i uppdrag att hantera bevarandevärden på skogsmark i ett brett perspektiv inklusive kulturmiljövärdet. SFV föreslår att rådet får ett brett uppdrag vad gäller biologisk mångfald, dvs att det inte enbart begränsas till mångfalden i skogen utan att det får ett helhetsuppdrag för biologisk mångfald i landskapet. Det är viktigt att framhålla att deras uppgift är att ta fram underlag/råd för utvärdering och beslut, inte att de själva ska "prioritera statliga och frivilliga insatser" vilket antyds på sidan 1033. Rådsmedlemmarna bör ha en bred ekologisk, zoologisk, och botanisk samt lämpligen även markanvändningshistorisk kompetens som är relevant i sammanhanget och inte enbart rekryteras bland "skogliga naturvårds-biologer", eftersom den senare grupperingen riskerar bli en alltför snäv rekryteringsbas.

Angående förslaget om ett uppdrag om naturvärden på improduktiv skogsmark föreslår SFV att fokuset på uppdraget inte ska vara relaterat till "höga naturvärden" utan de skogliga impedimentens betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden. Utredningen verkar underskatta kunskapsläget och undviker att nämna att det finns en hel del forskning som faktiskt belyser de skogliga impedimentens betydelse för den biologiska mångfalden, bl.a. gällande vedinsekter och lavar. Det pågår dessutom forskning kring dessa miljöer, bl.a. på Umeå Universitet.

I kapitel 9.11.6 angående att handlingsprogrammet bör utgå från landskapsperspektiv för bevarande av biologisk mångfald, saknas en koppling till den Europeiska landskapskonventionen (ELC). I detta avsnitt omnämns endast konnektivitet ur ett ekologiskt synsätt.

Ett politiskt ställningstagande om hur Sverige ska uppfylla sina internationella åtagande om biologisk mångfald vore välkommet.

Utredningen påpekar att "En ny och uppdaterad bristanalys är nödvändig för att utröna kvarvarande behov av avsättningar av skog för naturvård." Ytterligare sådana kan naturligtvis göras, men i första hand borde utredningen ha använt resultaten från den kunskapssammanställning om representativitet som Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket tagit fram inom ramen för denna utredning. Dokumentet är förvisso nämnt, men de huvudsakliga resultaten och källhänvisning saknas.

Analysen i dessa underlag (se nedanstående figur) understödjer inte förslaget om att prioritera ytterligare stora avsättningar i nordvästra Sverige. Figuren är hämta från sid 32 i rapporten "Kunskapssammanställning: Representativitet" framtagen på uppdrag av utredaren.

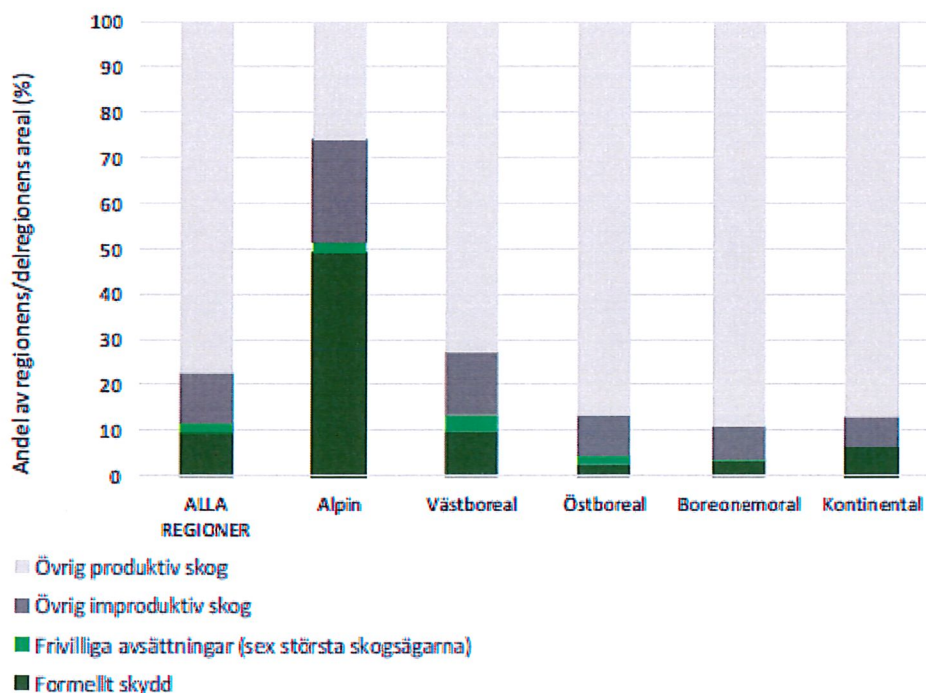

Fig. 4.6. Andelar formellt skydd, frivilliga avsättningar (enbart de sex största skogsägarna), övrig improduktiv skog och övrig produktiv skog för olika biogeografiska regioner/delregioner. Kategorin "Alla regioner" avser hela landet.

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket sammanfattar också representationsproblemen på en övergripande nivå enligt följande: "På den större (biogeografiska) nivån skulle man komma närmare en proportionerlig fördelning om andelarna av skogsarealen som omfattas av formellt skydd och/eller frivilliga avsättningar utökades i östra Norrland, Svealand och Götaland."

Eftersom varken miljömålet Levande skogar eller ovan nämnda representationsstudie pekar ut något större skyddsbehov i det fjällnära området är det förvånande att ett sådant förslag läggs fram i dagsläget. Särskilt samtidigt som utredningen efterlyser ännu mer grundliga bristanalys.

Projektnummer

Datum

Yttrande

Diarienummer

Sida

2021-04-28

0425/21

11 (11)

Objektnummer

Er beteckning

M2020/01926

Kapitel 12

SFV delar den juridiska bedömningen att Skogsstyrelsen saknar bemyndigande att föreskriva om samrådsplikt samt att Skogsstyrelsen inte kan anses ha haft tillräckligt stöd i regleringsbrev eller myndighetsinstruktion för en generell nyckelbiotopsinventering.

Kapitel 14

Enligt SFV:s bedömning är det klokt att förtydliga de krav på markägarens kunskap om naturvärden som finns redan idag, så att markägaren vet vad som förväntas.

Utifrån den juridiska bedömningen anser SFV att det är ett rimligt förslag att avskaffa nyckelbiotopsregistreringen och utredningens förslag om hur SKS fortsättningsvis ska hantera naturvärdesinventering stöd av SFV. På sikt kan det även förbättra förhållandena i certifieringsprocesserna, även om det kommer ta lite kraft att få fram en definition som ersätter nyckelbiotoperna. Då parterna äger definitionen kommer den förhoppningsvis inte att bli lika omstridd.

Kortare handläggningstid för avverkningsanmälan är ett förslag som SFV stödjer, om det samtidigt krävs att markägaren redovisar planerad natur och kulturvårdshänsyn kan det få positiv effekt även på den planeringen.

Förslagen om en tydligare skogsvårdslagstiftning, en mer ändamålsenlig inventering av skog och halverad handläggningstid för avverkningsanmälan bör fördjupas med en kulturmiljöanalys baserat på 2 kap kulturmiljölagen. Här saknas uppgifter om att tillståndshandläggningstiden för till exempel fornlämningar inte inkluderas i Skogsstyrelsens handläggning eller inom ramen för 12:6 samråd. När det kommer till inventering av skog borde det också tydligare framgå att det finns stora brister i fornminnesinventeringen och då särskilt i den norra delen av Sverige, detta gör att markägaren/förvaltaren har svårt att kunna ta det egenansvar som de enligt utredningen bör ta.

Beslut

I detta ärende har generaldirektör Ingrid Eiken Holmgren beslutat. Fastighetsdirektör Jan Olov Westerberg har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också deltagit fastighetschef Lars Lodin, naturvårdsspecialisterna Per Linder och Irene Sivertsson, driftchef skog Erik Larsson skogvaktare Fredrik Hedlund, kulturarvsspecialist Magnus Reuterdal, finansdirektör Mats Wikström, stf. rättschef Nicklas Vabi, verksjurist Anna Sundeliussamt fastighetsrättslig specialist Mikael Holmgren.

Beslutande

Ingrid Eiken Holmgren
Generaldirektör

Föredragande

Jan Olov Westerberg
Fastighetsdirektör